

УДК 349.42

ПРАВОВИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

**Л.О. СВЯТЧЕНКО, кандидат юридичних наук,
Н.Ю. ПОЛІЩУК, студентка магістратури 2 року навчання,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України¹**

Анотація. Стаття присвячена аналізу становлення систем кредитного забезпечення сільського господарства в зарубіжних країнах.

Ключові слова: кредит, кредитування, сільське господарство, виробництво

Як відомо, сьогодні ми не уявляємо нормального функціонування сільськогосподарського господарства без обов'язкової умови в ринковому середовищі – кредитування, адже саме кредитування створює всі сприятливі умови для його розвитку. Розвиток сільського господарства неможливо навіть уявити без кредитної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Метою дослідження є аналіз становлення систем кредитного забезпечення в зарубіжних країнах.

Кредитування сільськогосподарських товаровиробників завжди буде пріоритетною діяльністю більшості держав, що дбають насамперед про свою економіку та позитивний стан сільського господарства. Дослідження досвіду кредитування сільських товаровиробників набуло особливого значення і є дуже актуальним. Значно актуальнішими стали також питання вдосконалення кредитного механізму в сільському господарстві.

Теоретичною основою нашого дослідження є праці відомих як вітчизняних, так і іноземних учених-правознавців у галузі аграрного права. Це А. Хицков, В. П. Жушман, В. І. Семчик, А. М. Статівка, П. Ю. Шведенко, Д.С. Олійник та інші.

Світовий досвід свідчить, що кредитування, як засіб державної підтримки аграрного товаровиробника, існує в більшості промислово розвинутих країн, які витрачають на її проведення значні кошти. Згідно з даними, наведеними Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), яка включає 29 держав (у тому числі США, країни Європейського союзу, Австралію, Канаду та ін.), витрати за сім останніх років на підтримку аграрного сектора, шляхом кредитування в цих країнах становили понад 1,07 трлн доларів [2, с. 3–9].

Аграрне виробництво країн, для яких характерною є розвинена економіка, мають вже давно створену систему сільськогосподарського кредиту. Вона виникла в середині XIX ст. у вигляді кредитних Союзів в Англії в 1844 р., а вже в 1846 р. було створено кредитний союз кооперативів у

Німеччині. Його засновник Ф. Райффайзен поклав в основу принцип взаємодопомоги. На таких принципах системи Райффайзена у Франції також створювались місцеві каси сільськогосподарського кредиту.

Спеціально для кредитування фермерів в 1916 р. у США була створена фермерська кредитна система, в яку увійшла система федеральних земельних банків, проміжних банків для кредитування фермерських земельних банків, асоціація кредитування виробничих потреб (1933 р.). Ця кредитно-банківська система, що спрямована на кредитування фермерської діяльності, працює і до сьогодні [5, с. 42].

Слід зазначити, що у Сполучених Штатах Америки кредитне забезпечення поєднуються з системою державної фінансової підтримки розвитку аграрного сектора економіки на основі поєднання адміністративних та кооперативних засад. Бюджетні кошти, що виділяються під сільськогосподарські програми, на 80 % контролює Міністерство сільського господарства США через Товарно-кредитну кооперацію (далі – ТКК), Адміністрацію у справах фермерів (далі – АСФ), що була створена ще в 1916 р., та Систему кредитування фермерів (Farm Credit System) – найбільшим джерелом кредиту, а також інші фінансово-кредитні структури. Решта коштів розподіляється через штати та місцеві органи [1, с. 36–42].

Із усіх витрат на сільське господарство у США, майже 60 % припадає на реалізацію цільової Програми стабілізації доходів фермерів. Ця програма, у свою чергу, розподіляється на такі програми: «Підтримка цін і доходів», «Страховання врожаю», «Сільськогосподарський кредит» [3, с. 49].

Аналізуючи досвід кредитування сільськогосподарських товаровиробників у країнах з розвинутою економікою, ми можемо зробити висновок, що всі вони на сьогодні створили специфічні системи обслуговування аграрного сектора. Звичайно ж, під час становлення такої нелегкої системи кредитного забезпечення усі країни зазнавали труднощів. У такі періоди, з метою підтримки аграрного сектора, багато країн почали створювати самостійно системи кредитної підтримки галузі, не розраховуючи на державу.

З метою створення оптимальних умов сільськогосподарського виробництва для аграрних товаровиробників, які не можуть фінансуватися за рахунок власних коштів, або залученого на загальних умовах капіталу в багатьох країнах застосовується пільгове кредитування. Французьким фермерам надається шість пільгових кредитів з процентною ставкою залежно від кредиту, від 3,75 до 8,25 річних із строком погашення 7–12 років для несприятливих природно-екологічних зон та 5–9 років для інших районів. Для фермерів ФРН, що є учасником Програми інвестиційного стимулювання та Загальної програми аграрних кредитів, пільгове кредитування здійснюється у вигляді позик з 1 % річних або шляхом зниження позичкового процента діючих кредитів на 4–7 % [4, с. 72–79].

Можна зробити висновок, що в Україні справа з кредитуванням аграрних товаровиробників є досить складною. Напевне, головна причина цього – висока плата за користування кредитами, акцент здебільшого робиться на короткострокових кредитах; відсутність нормативної бази регулювання пільгового кредитування, яким би передбачались обов'язкові випадки такого кредитування та відповідальність за порушення цих приписів.

Аналізуючи досвід кредитування сільського господарства Великобританії, слід зазначити, що на відміну від більшості країн ЄС для неї характерний відносно низький рівень державного регулювання сільського господарства. Кредитування здійснюється в основному на національному рівні в межах Єдиної сільськогосподарської політики. В останні роки аграрний сектор економіки розглядається цією державою як здатний до відтворення та функціонування на ринкових засадах, без будь-якого втручання зовні [6, с. 73].

Для України, яка сьогодні так прагне приєднання до ЄС, важливо почерпнути для себе дещо з досвіду Польщі на її шляху до Європейського Союзу, зокрема процесу покращення шляхом кредитування аграрного сектору. Адже саме Польща розробила і запровадила національні важелі підтримки сільського господарства через застосування бюджетних субсидій та кредитів, запровадження таких економічних важелів, як інтеграційний ресурс та інтервенційний фонд сільськогосподарської продукції; обслуговування державних резервів продовольства; надання податкових кредитів сільськогосподарським товаровиробникам; розвиток інфраструктури аграрного ринку; інформування уряду і ринкових суб'єктів про положення на ринку сільськогосподарської продукції та ін.

Аналіз змін, які відбуваються в законодавстві зарубіжних країн, дає нам змогу зробити висновок, що іноземний законодавець враховує всі зміни, що відбуваються в сільському господарстві і шляхом удосконалення законів сприяє подальшому позитивному розвитку аграрної сфери. Україні значно легше і швидше пройде шлях зміни системи кредитування сільського господарства, якщо ми будемо вчитись на помилках і брати приклад з країн, що вже пройшли цей етап, адже зарубіжні країни витратили дуже багато часу і пройшли довгий тернистий шлях, оскільки вони змінили систему кредитування аграрного сектора на століття раніше, аніж наша держава.

Підсумовуючи все зазначене вище, слід підкреслити, що в даний час ми повинні працювати над нормативно-правовими актами, для того щоб вивести країну на певний вищий рівень, особливу увагу приділяючи нормативній базі регулювання пільгового кредитування, та ввести зміни в нормативну базу з тим, щоб основний акцент був не в наданні короткострокових кредитів для сільськогосподарських товаровиробників, а й заохочення до довгострокових, що може бути вигідно для як сільськогосподарських товаровиробників, так і для самої держави. Слід також знизити плату за користування кредитами, яку сільськогосподарський товаровиробник не може осилити сьогодні, тому змушений відмовлятися від послуги кредитування.

Список літератури:

1. Гончаренко В.В. Кредитні спілки у сільськогосподарському виробництві / В.В. Гончаренко // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. – 2002. – № 6. – С 36–42.
2. Коробейников М. Зарубежная практика кредитования сельского хозяйства и её позитивное использование в условиях современной России / М. Коробейников // Международный хозяйственный журнал. – 2010. – № 4.
3. Козырин А.Н. Правовое регулирование кредитования в Великобритании / А.Н. Козырин, К.В. Рыжков // Финансы. – 1995. – № 4. – С. 49.

4. Олійник Д.С. Фінансова підтримка сільськогосподарського виробництва у зарубіжних країнах / Д.С. Олійник // Фінанси України. – 2002. – № 6. – С. 72–79.

5. Хицков А. Кредитный потенциал сельскохозяйственного производства / А. Хицков // АПК: экономика управления. – 2001. – № 12. – С. 42.

6. Козырин А.Н. Правовое регулирование кредитования в Великобритании / А.Н. Козырин, К.В. Рыжков // Финансы. – 1995. – № 4. – С. 38–44.

7. Шведенко П. Ю. Порівняльно-правовий досвід кредитування сільського господарства / П. Ю. Шведенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2013. – Вип. 182. – Ч. 3. – С. 69–77. – (Серія «Право»).

Стаття посвящена аналізу становлення систем кредитного забезпечення сільського господарства в зарубіжних країнах.

Кредит, сільське господарство, виробництво.

The article is dedicated analyze the formation of credit support agriculture in foreign countries.

Credit, agriculture and manufacturing.